

ISSN 2616-9320

CENTRAL ASIAN JOURNAL OF TRANSLATION STUDIES

№ 4(1) 2018

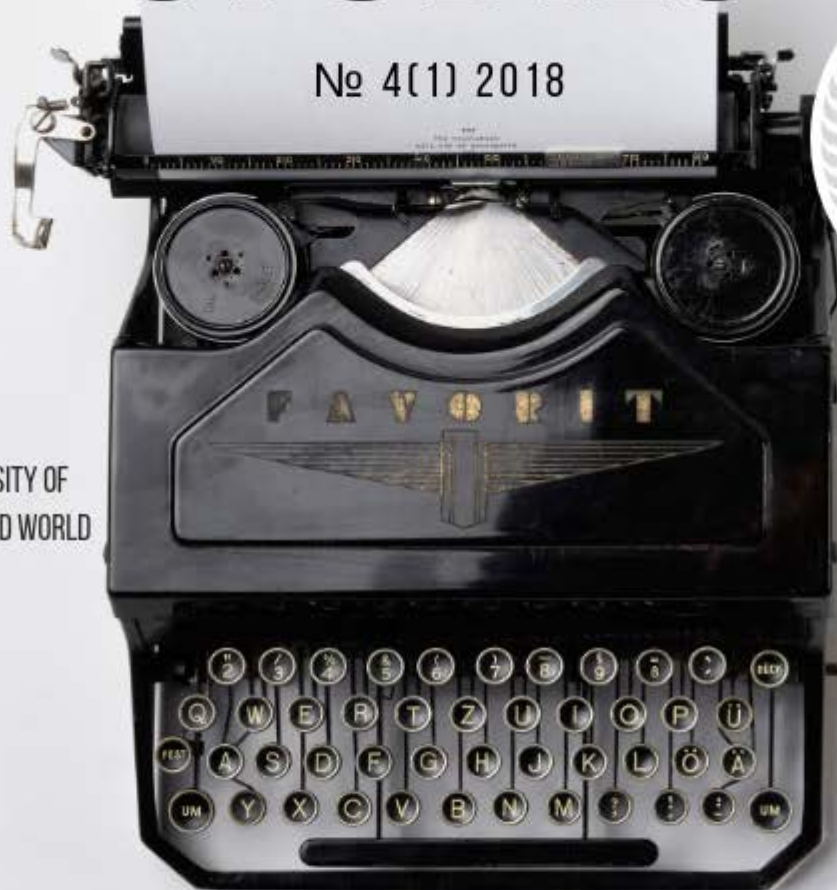
#4

KAZAKH ABLAIKHAN UNIVERSITY OF
INTERNATIONAL RELATIONS AND WORLD
LANGUAGES

PUBLIC FUND
"TRANSLATORS OF KAZAKHSTAN"

THE JOURNAL IS REGISTERED WITH THE MINISTRY OF INFORMATION AND COMMUNICATION OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

CERTIFICATE № 16822-Ж ASTANA, 2017

EDITORIAL TEAM

Chief Editor:

S. S. Kunanbayeva - Professor, Academician of the Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan
Kazakh Ablai Khan University of International Relations and World Languages

Responsible editors:

A.T. Chaklikova, Professor, Kazakh Ablai Khan University of International Relations and World Languages
B. Mizamkhan, Ass. Prof., Kazakh Ablai Khan University of International Relations and World Languages
N.A. Aubakir, MA, PhD candidate in Translation studies, Kazakh Ablai Khan University of International Relations and World Languages

Editor's assistants:

G.S. Assanova PhD, Kazakh Ablai Khan University of International Relations and World Languages
K.M. Zhampeyis C.Phil.Sc., Kazakh Ablai Khan University of International Relations and World Languages
A.B. Baidullayeva PhD, Kazakh Ablai Khan University of International Relations and World Languages
Sh. O. Saimkulova MA, Kazakh Ablai Khan University of International Relations and World Languages

Technical editor and design:

R.A. Musataev MA, Kazakh Ablai Khan University of International Relations and World Languages
N.A. Aubakir MA, PhD candidate in Translation studies, Kazakh Ablai Khan University of International Relations and World Languages

Consultants:

Anna Oldfield, University of South Carolina, USA
Christopher Baker, American University of Central Asia, Kyrgyzstan
Uldanay Bakhtikereeva, PhD, prof., PFUR, Russia
Kim Chang Ho - PhD, professor, Pusan University of Foreign Languages, South Korea
Shabdiz Orang - PhD, Kazakh Ablai Khan University of International Relations and World Languages
V.I. Karasik, D.Ph.S., Professor, Volgograd Technical University, Russia

ҚАЗАҚ, ОРЫС ЖӘНЕ АҒЫЛШЫН ТІЛДЕРІ МАҚАЛ-МӘТЕЛДЕРІНДЕГІ
«ЕҢБЕК» КОНЦЕПТІСІНІҢ БЕЙНЕЛЕНУІ

Abdulatif A.

KazUIR&WL named after Ablai Khan

3 rd year student

Almaty, Kazakhstan

Scientific adviser: Raeva E.

MA, teacher

KazUIR&WL named after Ablai Khan

Аңдатпа: Мақалада қазақ, орыс және ағылшын тілдерінің мақал-мәтелдеріндегі «еңбек» концептісі қарастырылады. Қазақ, орыс және ағылшын мақал-мәтелдерін зерттеу арқылы біз тілдері оқытылатын елдердің мәдениетімен ғана емес, сонымен қатар сол елдер өкілдерінің психологиясымен және дүниетанымымен танысуға мүмкіндік аламыз.

Тірек сөздер: мақал-мәтелдер, еңбек, мәдениет.

Мақал-мәтелдер - сөздік құрамның халық өміріндегі кезеңдерді, қарым-қатынас пен қоғамдық құбылыстарды бейнелей сипаттайтын, көңілдегі ойды шеберде ұғымды жеткізетін, қысқада нұсқа тұжырым жасайтын, мән-мазмұнға бай бөлігі. Демек, халық өмір шындығын, көңілге түйгенін мақал-мәтел ретінде өз ұрпағына үлгі-өнеге етіп қалдырып отырған. Аталмыш тілдік бірліктер арқылы жас ұрпақты елін-жерін сүйуге, ерінбей еңбек етуге, білім алуға, адал, кішіпейіл болуға үндеп, жалқаулық, өсек-өтірік, мақтаншақ тәрізді қасиеттерден бойын аулақ салуға тәрбиелей білген. Ағылшын тілінің фразеологиясына қатысты кешенді зерттеулер мен дәйекті тұжырым, тұжырым - пайымдаулармен танымал А.В. Кунин де мақал-мәтелдердің құрымдылық-мағыналық ерекшеліктерін негізге ала отырып, оларды «коммуникативтік фразеологиялық бірліктер» деп атап,

жеке қарауды ұсынады. Мақал - мәтел құрылыс жағынан сырттай ұқсас болып келгенімен, олардың мазмұнды түйіндеуінде, ойды шешуінде өзіндік ерекшелігі байқалады. Мақалдарда бір - біріне сай қарама - қайшы ұғымдар мен нәрселерді салыстырып, шендестіру арқылы ой - пікірді айқындау тәсілі басым болып келеді. Мысалы:

Қазақша баламасы: Еңбек түбі-бейнет, Бейнет түбі-зейнет.

Ағылшын баламасы: Business before pleasure.

Орысша баламасы: Сделай дело, гуляй смело.

Ағылшын баламасы: No sweet without some sweat.

Орысша баламасы: Без труда не вынешь и рыбку из пруда

Қазақша баламасы: Жылай-жылай жер қазсаң,

Күле-күле су ішерсің.

Қазақ тілінде мақал-мәтелдердің бәрі негізінен жай сөйлем түріндегі тұрақты сөз тіркестеріне жатады, яғни олар тұлғасы жағынан

біртұтастыққа ие болған жай сөйлем типтері. Құрылымы жағынан қазақ, орыс және ағылшын тілдеріндегі мақал-мәтелдердің өзара ұқсастықтары жиі кездеседі. Мысалы: Бүгінгі істі, ертеңге қалдырма.

Не оставляй на завтра то, что можно сделать сегодня.

Never put off till tomorrow what you can do today.

Мәтелдер жиі мақалдармен жақын қатынаста (ұқсастық / айырмашылықтар) қарастырылады. Мақалдың басты ерекшелігі оның толықтығы мен дидактикалық мазмұны болып табылады. Мәтел ойдың аяқталмай, тұспалдап берілуімен ерекшеленеді. «Мақал-мәтел арасындағы айырмашылық мынада: мәтелдер әдетте ойдың тұжырымдамасын білдіретін сөздер тіркесімі болып табылады, яғни тек номинативтік функциясы бар, ал мақалдар толық аяқталған ойды білдіреді. Мақал-мәтелдерге ортақ нәрсе – олар көбінесе бейнелі сипатта болады». Осылайша, мәтелдер эмоциялар білдіру үшін және сөйлеуді әсерлі етуге көмектесіп, нақты және арнайы мағынаға ие болса, мақал халық даналығын қалыптастыруға неғұрлым қолайлы болып келеді.

Әртүрлі халықтардың мақалдары мен мәтелдерін салыстыру осы халықтардың ортақ тұстарын көрсетеді, бұл өз кезегінде олардың жақсы түсінісуіне және жақындасуына ықпал етеді. Мақал-мәтелдерде халықтың бай тарихи тәжірибесі, жұмысқа, адам өмірі мен мәдениетіне қатысты идеяларды көрініс табады. Тиісінше, мақал-

мәтелдерді білу, оларды орынды пайдалану қазіргі қоғамдағы жаһандану мен интернационалдандыру үдерістерінде маңызды мәдениетаралық қарым-қатынастың табысты болуы үшін қажетті шарт болып табылады.

Ағылшын, орыс және қазақ тіліндегі мақал-мәтелдер көп мағыналы болып келеді, сондықтан оларды түсіндіру мен салыстыру қиындайды. Мысалы, ағылшын мақаласының қазақ тіліндегі баламасын таңдағанда міндетті критерий құндылықтардың бірінің(әдетте, бастысының) сәйкес келуі болып табылады. Дегенмен, әдетте ағылшын, орыс және қазақ мақал-мәтелдерінде ұқсас ойды білдіру үшін әртүрлі бейнелерді пайдаланған, ол, өз кезегінде, өмірдің түрлі әлеуметтік құрылымы мен тарихи жағдайларды, халықтардың шаруашылығын сипаттаған, сондықтан олардың бір-біріне абсолютті эквивалент бола ламайтынын есте сақтаған жөн.

Англия мен Ресейдің, сондай-ақ, біз өмір сүріп жатқан ел – Қазақстанның мәдениеттері әртүрлі, әрқайсысының терең тамыры мен айқын ерекшеліктері бар. Сол үшін де бұл үш тілдің мақал-мәтелдерінен тығыз байланыс және бірегей бояу іздей отырып салыстыру өте қызық. Әрбір мәдениетте тілді қолданатын халықтың негізгі құндылықтарын көрсететін өзінің кілт сөздері бар. Мысалы, немістер үшін – тәртіп, нақтылық, ағылшындар үшін – мұқияттылық пен ұстамдылық, орыстарда - жомарттық, мейірімділік және жиі аталатын - жалқаулық,

жауапсыздық, ал қазақтар қонақжайлық, мейірімділік сияқты құндылықтармен ерекшеленеді.

Мәдениеттің мұндай кілт сөздері кез келген мәдениет өкілдерінің санасында ерекше психикалық құрылымдарды - концептілерді қалыптастырады. Сөз концепт болуы үшін ол жалпыхалықтық қолданысқа ие болуы керек, яғни фразеологиялық бірліктер мен мақал-мәтелдер құрамына қосылуы тиіс. Мақал-мәтелдерді талдау көрсетіп отырғандай сөзсіз қазақ, орыс және ағылшын тілдеріндегі осындай концептілердің бірі «еңбек» болып табылады.

Еңбек адам өмірінде шешуші рөл атқарады, сондықтан қазақ, орыс және ағылшын тілдерінің мақалдар жинақтарында еңбек туралы мақал-мәтелдер айтарлықтай орын алады. Мақалдарды салыстырған кезде дереу назар аудартатын нәрсе ағылшын тілінде еңбек пен жұмыстың маңызы туралы жалпы мақалдар саны орыс тіліне қарағанда көптігі (Англия 10%, Рустың 4%). Labour conquers everything. Labour overcomes all things. Work conquers all. Life is nothing without work. Work is the spice of life. Labour is a treasure to man. Орыс материалында қарастырылған мақалдардың ішінен мән-мағынасы ең жақын болып келетін: «Терпение и труд всё перетрут» - мұнда «еңбек» концептісі «төзімділік» концептісімен қатар берілген. Орыс тіліндегі мақалдарда еңбектің маңыздылығы негізінен болымсыз немесе қарама-қарсы мән үстейтін тілдік құрылымдармен қатар берілген: Труд — не мученье, а

удовольствие. Человека греет не шуба, а работа. Жизнь без труда — потухший костёр. Без труда ничего не делается. Қазақ тілінде: «Еңбегі көптің өнбегі көп». Еңбексіз іс бітпейді. Үш тілге де ортақ тұжырым: «бірнәрсеге қол жеткізу үшін еңбектену қажет». Ағылшын тілінде осындай мәнге мақалдардың 8%-ы, орыс тілінде 15%-ы ие. Бұл идея барлық дәуірлердегі қоғамға жақсы таныс, ол діни кітаптарда да бар: «В поте лица твоего будешь есть хлеб». No convenience without its inconvenience.

Еңбек күш-жігерді талап етеді. (Лёжа не работают. Лес сечь — не жалеть плеч. Better to do well than to say well. Сөзің дәлелденбесе, іспен көрсет). Үш тілде де еңбек толастамайтын құбылыс ретінде етістіктермен беріледі.

Еңбектің ауыртпалығы мол, қиын жұмыс концептісінде бейнеленуі орыс менталитетіне ғана емес, сонымен қатар барлық славяндар менталитетінің терең тамырына тән.

Ағылшын сөзі «labour» латынның «labor» сөзінен шыққан, «әлеуметтік қиындықтар, қайғы-қасірет деген мағынаны білдіреді. Ағылшығша «work» - «жұмыс» готтардың «waurkjan» - «ауыртпалықты сезіну» -мен сәйкес келеді. Осыдан жұмыс пен ауыртпалықтың арасындағы байланыс жалпыадамзаттық менталитетке тән және ежелден-ақ әлем бейнелерінде көрініс тапқан деп қорытындылауға болады. Алайда қазақ, орыс ауыз әдебиеттерінде бұл байланыс жарқын көрініс тапқан

болса, ағылшын тілінде ол айтарлықтай әлсірейді, оның маңызы айтарлықтай азаяды. Ағылшын тілінде еңбектің демалыспен үйлесім табуы немесе оның зияны туралы мақалдар орыс тіліне қарағанда аз екенін атап өткен жөн, сондықтан ағылшынның «Mix work with leasure and you will never go mad» мақалы орыс тілінен алынған деуге толық негіз бар. Орыс тіліндегі мақалдардың тағы бір ерекшелігі: онда еңбектің өтемі ретінде «тамақ» айтылады, яғни «жұмыс тамақ береді». На полатях лежать — ломтя не видать. Что потрудимся, то и поедим. Қазақ және орыс мәдениеті ұзақ уақыт бойы байланыста болғандықтан, қазақ тілінде де осы ерекшелік байқалады: «Қолы қимылдағанның аузы қимылдар». Ағылшынның «If you won't work, you shan't eat» мақалы жоғарыдағы қазақ, орыс тілдеріндегі мақалдардың баламасы болып табылады. Үш тілдегі мақалдардың үлкен бөлігі «жұмыс қандай болса, нәтижесі де сондай» тақырыбында қалыптасқан. Не ексең, соны орасың. Что посеешь, то и пожнёшь. А man reaps what he sawn. Л.В. Данилов пен В.П. Данилова атап өткендей, халықтың құрамының басым бөлігінде шаруашылықтың болуы түгел қоғамның менталитетіне және оның тарихи-мәдени кейпіне әсер етеді. Ал халық шаруашылығы Ресейде ХХ ғасырдың басында-ақ басым болды. Қарастырылып отырған орыс тіліндегі мақалдар екі топқа бөлінеді: еңбектің әділетті бағаланатынын және еңбектің зейнеті болмайтынын бейнелейтін мақалдар. Атап өткен тілідк фактілерді негізге ала отырып

зерттелген әлемнің мақал-мәтел көріністері үш халықтың әлеуметтік-тарихи жағдайларының дамуымен байланысты. Мысалы, орыс тіліндегі мақал-мәтелдердің басым бөлігі ХХ ғасырдың басында Ресейдегі шаруа қожалықтарының дамуы тұсында пайда болған. Англияның даму жолы басқа болды, ағылшындық индустриалды революция ХVII ғасырда орын алды, онда еркін шаруашылық болды.

Еңбек концептісінің қазақ, орыс және ағылшын мақал-мәтелдерінде бейнелену ерекшеліктері

Еңбек біздің өмірімізде үнемі орын алып отырады. (Воскресный день не нам, а господам. Были бы руки, а молоти лодадут. He who would eat the nut must first crack the shell. Such carpenters, such chips. Кім еңбек етсе - сол тоқ. Ұстаның жұмысы ісінен көрінеді).

Бұл мысалдардан байқауға болатыны жұмыстың ешқашан аяқталмайтындығы. Ол ауысып отыруы мүмкін, бірақ бітпейді. Еңбек адамның барлық уақытын алатын серігі болып табылады.

Еңбек кей жағдайда адамдардың еркінен тыс күш-жігер жұмсауды талап етеді, сондықтан рахат әкелмейді. (Не куплен - не холоп, не закабалён - не работник. Мужик за спасибо семь лет работал. He that would eat the fruit must climb the tree).

Еңбектің жақсы немесе жаман ақыры болады. (Где работно, там и густо, а в ленивом дому пусто. Неотрубить дубка, ненадсадяпупка. He who would catch fish must not mind getting wet. Қазанға не салсаң, қасығыңа сол ілінер). Еңбек түріне

қарай тұрмыстың жақсаруын қамтамасыз немесе ешқандай өзгеріс әкелмеуі мүмкін. Еңбекке деген көзқарасты жақсарту қажет. (На дело не набивайся и от дела не отбивайся. Не покидай в запас дела, а покидай в запас хлеба). Көп күш пен жағымсыз салдардың пайда болуы адамды жұмыстан қашыруы мүмкін, дегенмен еңбектің бағалы екенін, жалқаулықтан алда тұратынын ұмытпау қажет. (Еңбек бейнет емес, зейнет. Труд не мучение, а наслаждение). Бұл мысалдардан шығатын қорытынды: қай заманда болмасын еңбекқор адамдар бағаланған. Басқа мақалдар сияқты еңбек туралы мақалдарда да бағалау лексикасы қолданылады.

1. There is no bad work.
2. Плохой работы не бывает.
3. Жұмыстың жаманы жоқ.

«Еңбек» пен «зейнет» жиі қарама-қарсы мәнде жұмсалады:

Труд человека кормит, а лень портит.

Работе время, а досугу час.

После дела и гулять хорошо.

Business before pleasure.

Еңбек ет те, мақтан; ойнап күл де, шаттан.

В.И. Даль жинағындағы еңбекке қатысты мақалдарды 3 топқа бөлуге болады:

- адам өміріндегі еңбектің орнын айқындайтын мақалдар;

- еңбектің жағымды және жағымсыз салдарын білдіретін мақалдар;

- адамға өмірде бағдар беретін мақалдар.

Бірінші топ мақалдары тікелей әрбір адамның өміріндегі жұмыстың

маңыздылығы жайлы айтады.

Мысалы:

На nive потей, в клети молись, с голоду не помрешь.

Хочешь есть калачи, так не сиди на печи!

На бога уповай, а без дела не бывай.

Nosong, nosupper.

Еңбек етсең ерінбей, тояды қарның тіленбей.

Екінші топ мақалдары «жұмыс» түсінігін «мейрам, зейнет» түсінігіне кері мәнде қояды. Мысалы:

Труд человека кормит, а лень портит.

Ранняя птичка носок прочищает, а поздняя глаза продирает.

Где работно, там и густо, а в ленивом дому пусто.

Что нарядешь, то и протрясешь.

An idle brain is the devil's workshop.

Жалқаулық — жаман ауру.

Үшінші топ мақалдары адамның үнемі еңбекқор бола алмайтын пенделік болмысын әрқашан адал болуға, еңбектенуге шақырады.

Мысалы:

Всех работ не переработашь.

Легко пришло, легко и ушло.

Easycome, easygone.

Видно мастера по работе.

Не по словам судят, а по делам.

Actions speak louder than words.

Such carpenters, such chips.

Сөзіне қарама, ісіне қара.

Ердің атын еңбек шығарады.

Ұстаның жұмысы ісінен көрінеді.

Мақал-мәтелдер адамды жұмысын аяқтағаннан кейін ғана демалуға шақырады. Мысалы:

Мешай дело с бездельем,
проживёшь век с весельем

All work and no play makes Jack a
dull boy.

Шевелись, работай — ночь
будет короче.

Работать — день коротать;
отдыхать — ночь избивать.

The tongue of idle person is never
idle.

Good words and no deeds.

Praise is no pudding.

«Әрбіреудің тілін, өнерін
білген кісі соныменен бірдейлік
дағдысына кіреді» деген ұлы ақын
Абай атамыздың сөзінен бастайық.
Біздің планетада әртүрлі халықтар
тұрады. Сол әр халықтың өзінің тілі,
діні, әдебиеті, ауыз әдебиеті сияқты
өз тілінің ерекшеліктер болады.
Адамның ойын жарыққа шығаратын
күшті құрал тіл. Ал тіл адамдар
түсінетін құрал болып қана
табылмай, сонымен бірге атадан
балаға мирас болып келе жатқан өмір
тәжірибесін, өнер-білімін жеткізуші
құрал. Өзіміздің рухани байлығымыз
тіл арқылы жасалады, жеткізіледі.
Ауыз әдебиеті халқымыздың асыл да
мол мұрасы, қымбат қазынасы.
Ағылшынша, қазақша, орысша
мақал-мәтелдер бірдей болады.
Келтірілген мысалдардан кейде
қазақша мен орысша мақалдар, кейде
үшеуі де құрлысы мен мағынасы
жағынан бірдей, бір-бірінің тура
аудармасы болып келетінін белгілі.
Кейде 3 тілдегі мақал-мәтелдер бір-
бірімен тек алынып отырған
тақырып, білдіретін мағынасы
жағынан ұқсас болуы мүмкін.
Екіншіден, ағылшынша, қазақша,
орысша мақалдардың синонимдері
болады. Кейде мақалдар өз

синонимдерімен тек образдармен
ерекшеленеді, кейде мағынасы
жағынан үндесіп, ұқсас болады.
Мақалдарды бірнеше тілде білу сабақ
барысында өзімізге де пайдалы. Олар
да түрлі тарихи жағдайларда
құрылған, бірақ сонда да халықтың
арманын, мақсатын көрсетеді. Белгілі
бір ойдың әртүрлі халықтардың, яғни
әртүрлі тілдегі қалай
айтылатындығын есту қызықты.
Сондықтан қай тілде болсын мақал-
мәтелдерді оқып, үйрену керек.
Өйткені тіл өзгерсе де, сөз өзгерсе де
мақалдың түпкі мағынасы, айтайын
деген ойы өзгермейді. Бірақ ең
алдымен өз тілімізді, әркім өз
халқының рухани байлығын білу
керек. Бұл мақалдарды ағылшын
тілінде ғана емес, қазақ, орыс тілі
пәндерінде көптеген құрал ретінде
пайдалануға болады. Әрбір сабақта
тиянақты, сапалы білім беру тәрбие
жұмысымен күнделікті бірлікте
жүргізілуі тиіс. Мақал-мәтелдер
халық ауыз әдебиетін сүйіп
құрметтеуге, сөз өнерінің асыл
қазынасын меңгеруге, тапқыр
сөйлеуге, ретті жерлерде қолдана
білуге сыйғызып, айта білуге
тәрбиелейді. Бірқатар қазақ және
ағылшын мақал-мәтелдерінің
құрамы мен құрылымы және
мағынасы тұрғысынан өзара
сәйкестіктері байқалды, абсолютті
эквивалент, яғни теңбе-тең балама
түрлері де кездеседі; - ағылшын
мақалдары көбіне бір сөйлемнен ғана
құралса, қазақ мақалдарының басым
көпшілігі екі, не бірнеше тармақты
болып келеді. Қазақ мақал-
мәтелдеріндегі айтылар ойдың басқа
бір жағдай, не құбылыспен
салыстырыла жеткізуін тілдік

ерекшеліктер санатына жатқызуға болады; - кейбір қазақ мақал-мәтелдерінің күнерегі қазақ қоғамында қалыптасқан билер институтымен, яғни Майқы, Төле, Әйтеке есімдерімен, Абай, Ыбырай, Жамбыл т.б. шығармаларындағы мазмұнды сөз үлгілерімен, қоғам қайраткерлерінің қанатты сөздерімен, жұмбақтар және діни мазмұндағы шармалармен, тығыз байланысты; - ағылшын тіліндегі мақал-мәтелдердің құрамында елді-мекендердің, атаулары мен кісі есімдері жиі кездеседі; - туыс емес тілдердегі бірқатар мақал-мәтелдердің өзара мағыналас болып келуі қазақ және ағылшын халықтарының өмір тәжірибесінің, көзі жетіп, кекейіне түйген ой-тұжырымдарының ұқсастығымен, астастығымен байланысты; - тіл-тілдегі мақал-мәтелдер әрбір халықтың тұрмыс-тіршілігі, дүниетанымы мен әдет-ғұрпы, салт-дәстүрі жөнінде ақпарат көзі, яғни дүниенің тілдік бейнесі болып табылады; - әртектес тілдердің мақал-мәтелдерін салғастырмалы түрде зерттеу жұмыстары жалпы тіл білімін теориялық тұрғыдан соны тұжырымдармен толықтыра түседі және кейбір практикалық мәселелердің шешімін табуына септігін тигізеді.

Соңғы 15 жылдағы еліміздегі халықаралық саяси, экономикалық және мәдени байланыстардың дамуы мен нығаюы және республикамыздың халықаралық қоғамдастыққа енуі білім беру саясатына шет тілдерге байланысты көптеген өзгерістер әкелді. Қазіргі кезде ғаламдық жаһандану, яғни

әлемдік білім беру кеңістігіне ену процесі жүріп жатыр. Президентіміз Қазақстанның әлемдегі бәсекеге барынша қабілетті 50 елдің қатарына кіру стратегиясын ұсынды. Білім беру реформасы – Қазақстанның бәсекеге нақтылы қабілеттілігін қамтамасыз етуге мүмкіндік беретін аса маңызды құралдардың бірі. Бізге экономикалық және қоғамдық қажеттіліктеріне сай келетін осы заманғы білім беру жүйесі қажет. Яғни жоғары нәтижелерге жету үшін, біздің болашақ ұрпағымыз өте білімде, заман талабына сай жан-жақты дамыған, мәдениетті және өте тәрбиелі болуы қажет. Ал жан-жақты дамыған тұлға тек берік біліммен қаруланып қана қоймай, қазіргі заман талаптарына сай бірнеше шетел тілдерін меңгеруі тиіс. Қазіргі кезде шетел тілінің қажеттілігі күннен-күнге артып келеді. Ол қоғамдық – экономикалық, ғылыми – техникалық және жалпы мәдени алға басуында қозғаушы айғақ болып отыр. Бұл айғақ шетел тілдерін оқытудың дәрежесін жоғарлатуда. ЮНЕСКО XXI ғасырды полилингвизм ғасыры деп атады. Біздің болашақ ұрпағымыз тек өз ана тілін меңгеріп қана қоймай, сонымен қатар бірнеше шетел тілін меңгеруі хақ.

ӘДЕБИЕТ

- [1]. Қазақ мақал-мәтелдері. Құрастырған: Ж.Дәуренбеков - А., 2001
- [2]. Қазақ тілінің түсіндірме сөздігі, 7 том. – Алматы: Ғылым, 1983.
- [3]. Бисенова Г. А., Абтихалова Р. Ж. Ағылшын мақалдары мен олардың қазақ, орыс тілдеріндегі баламалары // Молодой ученый. — 2015. — №8.2. — С. 46-48. — URL
- [4]. Даль В. И. Пословицы русского народа - М.: Художественная Литература, 1989
- [5]. Гальперин И. Р. Очерки по стилистике английского языка. - М.: Изд. лит-ры на ин. яз., 1958. - 171 с.
- [6]. Вежбицкая А. Н. Понимание культур через посредство ключевых слов. Пер. с англ.
- [7]. Кунин А. В. Фразеология современного английского языка. - М.: Международные отношения, 1972. - 269 с.
- [8]. Шанский Н. М. Фразеология современного русского языка. 3-е изд. - М.: Высшая школа, 1985.
- [9]. Захарова М. А. Стратегия речевого использования образных фразеологизмов английского языка. - М., 1999.
- [10]. Модестов В. С. Английские пословицы и поговорки и их русские соответствия. М., 2003
- [11]. Brewer E. Cobham. The Dictionary of Phrase and Fable. Revised edition. - London: Cassel, 1963.
- [12]. Gvardzhaladze I. S. 500 English proverbs and sayings. – Moscow: Higher school publishing house, 1996.
- [13]. <http://kiwi.pcriot.com>. английские пословицы
- [14]. <http://slovari.yandex.ru>. Словари
- [15]. <http://www.x-vim.info>

Abdulatif A.

KazUIR&WL named after Ablai Khan

3 rd year student

Specialty: “5B020725 –Translation work”

Almaty, Kazakhstan

Scientific adviser: Raeva E.

MA, teacher

KazUIR&WL named after Ablai Khan

THE CONCEPT OF “LABOR” IN PROVERBS OF KAZAKH, RUSSIAN AND ENGLISH LANGUAGES

Annotation: This article discusses the concept of “work” in the proverbs of Kazakh, Russian and English languages. Studying the Kazakh, Russian and English proverbs will allow us to learn about the culture of the people whose language is being taught as well as the psychology and world view of the representatives of those countries.

Keywords: proverbs, work, culture.

КОНЦЕПЦИЯ «ТРУД» В ПРИЛОЖЕНИЯХ КАЗАХСКОГО, РУССКОГО И АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКОВ

Аннотация: В данной статье рассматривается понятие «работа» в пословицах казахского, русского и английского языков. Изучение казахской, русской и английской пословиц позволит нам узнать о культуре людей, чей язык преподается, а также о психологии и мировоззрении представителей этих стран.

Ключевые слова: пословицы, работа, культура.

АБЫЛАЙ ХАН АТЫНДАҒЫ
ҚАЗАҚ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАТЫНАСТАР ЖӘНЕ ӘЛЕМ ТІЛДЕРІ
УНИВЕРСИТЕТІ
ҚАЗАҚСТАН АУДАРМАШЫЛАРЫ ҚОРЫ

**ОРТАЛЫҚ-АЗИЯ
АУДАРМА ІСІ ЖУРНАЛЫ**

**ЦЕНТРАЛЬНО-АЗИАТСКИЙ ЖУРНАЛ
ПЕРЕВОДОВЕДЕНИЯ**

**CENTRAL ASIAN JOURNAL OF
TRANSLATION STUDIES**

4(1) 2018

**ҚЫРКҮЙЕК-ЖЕЛТОҚСАН 2018 Ж.
СЕНТЯБРЬ - ДЕКАБРЬ 2018 Г.
SEPTEMBER - DECEMBER 2018**

Журнал 2018 жылдың қантар айынан шыға бастаған
Издается с января 2018 года
Published since January 2018

Жылына 4 рет шығады
Выходит 4 раза в год
Published quarterly